

ՄԱՅ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկան 6 ռուբլ:
Առանձին համարներ 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միայնակ հանդիմանումներ:

Ուստարապոլսկոյի «Իմում» եւ պոլսկի
Tyfus, Redakcia «Muzak»

Խմբագրությունը թաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Թացի կիրակի եւ տոն օրերին):

Այստարապոլսկոյի ընդունելու է ամեն լիզուով:

Այստարապոլսկոյի համար գնորդում են
խաղաղօրէն թուին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԻՊԱՌԹԻՒՆ

Գիւղական կառուածները—ՆԵՐԻՒՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Նամակ Բագրիկ: Նամակ Խոնարկուն: Ներքին լուրերը—ԱՐՏԱՐԱՊՈԼՍԿՈՒԹԻՒՆ, Գերմանիա: Յիւրբալա: Ֆրանսիա: Նամակ Թիւրքիա: յիւր, Նամակ Թիւրքիայից:—ԱՐՏԱՐԱՊՈԼՍԿՈՒԹԻՒՆ, ՆԵՐԻՒՆ:

ԳԻՒԳԱՎԱՆ ԿԱՌԱՌԱՆԵՐ

Թուս պալմանոֆինները անդադար կրկնելով թէ արեւմուտքը փոսած է, թէ Թուսաստանը իր անտեսական եւ բարոյական նոր ձեւերով պէտք է վերանորոգի ամբողջ եւրոպան, գլխաւորապէս Տիֆլիսում էին իրանց համագործակցութեան ձեւերը համայնքի հոգատիրութեան ձեւի վրա, որ չը կայ եւրոպայում, բայց որ իբր թէ յատուկ է միմայն պալման ցեղին:

Նախ պէտք է ասել, որ գիւղական կառուածները համայնքի ձեւը ընդհանուր էր մի ժամանակ ամբողջ եւրոպային, մասնաւոր գերմանական ցեղին եւ առհասարակ յատուկ է այն ընդ որպէս զգրեւոր, զորք գիւղ հասարակական զարգացման շատ բարձր աստիճանի վրա կանգնած էին, յատուկ է այն ընդ որպէս իրենց հոգերը համայնքաւոր ազգաբնակչութեան թիւի հետ շատ են, որտեղ ազգաբնակչութիւնը չէր խիտ չէ: Եւսոյհետեւ ազգաբնակչութիւնը շատանալով եւ ժողովուրդը անտեսապէս եւ մասնաւորապէս զարգանալով համայնքի հոգի անփականութեան ձեւը կորսում էր եւ նոր տեղը հետզհետեւ բռնում էր գիւղական անձնական հոգատիրութեան ձեւը:

Համայնքի ձեւը ունի իր լաւ եւ իր վատ կողմերը: Նրա լաւ կողմը նրա մէջն է կառուածնային, որ գիւղացին երբեք չէ կարող ազգատանայ եւ հետեւապէս չէ կարող կազմել գիւղական պրոլետարիատ: Գիւղը հասարակութեամբ տիրում է հոգի վրա, ամեն մի ծուխ ստանում է ժամանակ ահալու, որ ապ է ու հոգի մի յայտնի ժամկէտի վրայ լինում, մշակելու, վարելու իրաւունքը: Մի յայտնի ժամանակամիջոցից յետոյ նա յետ է դարձնում իր կտորը համայնքին եւ ստանում է նրանից մի այլ կտոր եւ այսպէս շարունակաբար: Գիւղացին իրաւունք չունի ոչ ծախել, ոչ գրաւ դնել իր հողերը, քանի որ իւրաքանչիւր կտորի վրա ժամանակ կառուապէս է տիրում է հողերը հասարակաց են: Այդպիսով գիւղացին երբեք չէ կարող ազգատանայ Արիւշ կողմից հասարակաց հոգատիրութիւնը այն փնտնել եւ ներկայացնում, որ գիւղացին անձնական հոգ չունենալով, երբեք իրան կատարելապէս կազմած մէջում հոգի հետ, չէ ջանում նրան լաւ մշակել, նրան բարեբեկ, քանի որ դիւր թէ երկու, երեք տարուց յետոյ իր հոգի կտորը կանցնի մի այլ ծախի ձեռքը: Այդ պատճառով գիւղական անտեսութիւնը հասարակաց հոգիների վրա երբեք չէ լինում այն աստիճան ծաղկած, որքան անձնական հոգիների վրա: Անձնական հոգի ձեւը այն արեւմտաեւրոպական ունի, որ գիւղացին ամեն ջանք է գործ դնում բարեբեկ իր հողը, ծաղկեցնել նրան, կատարելագործել

անտեսական ձեւերը, պարտադրեցնել գեանքը, գիտնալով որ ամեն միջոցաւորութիւն, որ անում է իր կտոր հոգի վրա, իր համար է անում, իր հոգին է մշակում, իր համար չափաւոր է ամեն մի կատարելագործութիւնը, իր ոչ մի ջանքը կորչելու չէ: Այսպէս է միշտ ստեղծված մարդը որ անձնական շահը միշտ աւելի զօրեղ դրդել է աշխատանքի եւ կատարելագործութեան, քան թէ հասարակաց շահը, որին բոլորովին, որին անկեղծ ծառայելու համար հարկաւոր է անհամեմատ աւելի բարձր մտաւոր եւ բարոյական զարգացումն ունենալ:

Անձնաւոր ապացոյց որ համայնքի հոգատիրութեան ձեւը սեփական չէր միմայն պալման ցեղին, այն է որ նոյն ձեւը հոգի սեփականութեան մէջ տեսնում ենք եւրոպայի ազգերի մէջ միմայն գործում է նոյնը եւ ասիական ազգերի մէջ՝ հայերի եւ պարսիկների մէջ, որին փոյց են հասարակաց գիւղական հոգերը երեւանեան նահանգում:

Բայց չը նայելով որ առաւ ազգաբնակչությունը պարծենում էին դրանով, որ գիւղական հասարակաց հոգիների ձեւը յատուկ է միմայն պալման ազգերին եւ նոյնում էին այդ հոգային սեփականութիւնը վրա որպէս մի եւրոպայի վրա, որին միմայն թէ աւետել ամբողջ եւրոպային անտեսական մի նոր եւ փոքրագուր ձեւ, որ պէտք է վերանորոգի ամբողջ եւրոպան եւ ազատի նրան գիւղական պրոլետարիատից—այնու ամենայնիւ. մենք ականատես ենք լինում, յայտնի ծորանի պատուութիւնից յետոյ նոյնիսկ Թուսաստանի ներքին նահանգներում անձնական հոգատիրութիւնը հետզհետեւ հասարակաց հոգիների ձեւը տեղ է բռնում: Եւ զրա հետեւեքը մենք է լինում: Գիւղացիները շատերը, քիչ շատ միջոցներ ունենալով, կարողացան իրանց համար առնել անձնական հոգի, բայց այնքան միջոց չունենալով որ ծաղկեցնեն անտեսութիւն այդ հոգի վրա, դեռեւք միջոց չունենալով երկրագործական մեքենաներ առնելու, անաղձ տարուց յետոյ սերմ առնելու, չիմանալով կատարելի հողը, կամ վերջապէս դնում լինելով մի հոգ, որտեղ միայն վարելահող կայ, բայց արտաւորապէս չը կան, զրաւն դնում իրանց հողը մի փոքրատէր մարդու մօտ, մեծ տուկտով գումարներ են փոխ ստանում,—եւ փրճը նրանց հողերն անցնում են փոքրատէր մարդկաների վաշխառուների, հարուստ փաճառականների, հարստահարողների ձեռքը: Եւստ անգամ ամբողջ համայնքը որ ստանցել է հողեր, որոնց պահում է, դիցուք, արտաւորապէս, —ծախում է իր հողերը մի երրորդ անձին:

Այդպիսով հետզհետեւ հոգի սեփականատէրերը, դառնում են ոչ հին կալուածատէրերը, ոչ էլ գիւղացիները, ոչ մի երրորդ հասարակարգին պատկանողների՝ հարստացած փաճառականներ:

Եւ եթէ համայնքի հոգի ձեւը այն ձեւն է, որ միակ կարող է պահպանել գիւղական հասարակարգը ազգատանայուց, պրոլետարիատից միջոց չունի, ինչից հասարակաց հոգիների ձեւը տէրութեան կողմից էլ հոգաւորութիւն է վայելում, եթէ ուս թէ

պալման ցեղին յատուկ է, թէ ընդհանուր է եւ մեր սահմանադրու երկրի մէջ ընտելացնել ասիական ազգերին,—ինչով բացատրենք որ տէրութեան պաշտօնականների միջոց կազմված յանձնաւորովը ջանում է իրանեան նահանգում համայնքի հոգիներ անձնական հոգի դարձնել:

Բայց ինչքան էլ զանազան պալմանոֆինները, զանազան Դոստոեւսկիները եւ Ալեքսանդրները եւրոպային փոսած անտեսունք, դարձեալ նրանք կարող են շատ քան սովորել եւրոպային:

Հիմաւոր է եւրոպայի մի քանի երկրներում, ինչպէս, օրինակ, Անգլիայում, հոգիներ մի քանի յորդերի սեփականութիւն են, իսկ գիւղական զարմ անհոգ է, բայց եւրոպական ուրիշ երկրներում՝ Զրաւորայում, Եթէ, յարայում, Աւստրիայում եւ Գերմանիայում կարողացան միացնել հոգիների տիրապետութեան երկու ձեւերը՝ անձնական եւ համայնքի հոգիների ձեւը, որոնք իրանց փոխադարձ պակասութիւններով եւ արեւմտաեւրոպական միմանց հաւասարաւորում են: Գիւղացին ունի անձնական հոգ, բայց եւ գիւղական համայնքը ունի իր հասարակաց հոգի: Այդպիսով մի միւսին պահպանում են:

Կանոնաւոր եւ հաստատ գիւղական տէրութեան համար, երկրագործ դասակարգը ազգատանայուց, գիւղական պրոլետարիատ ծնելուց եւ հարստահարող ձեռքերից ազգաշուկայ համար հարկաւոր է միացնել հոգատիրութեան երկու ձեւերն էլ՝ անձնական եւ հասարակաց հոգի ձեւերը: Այդպիսով, բոստանները, յայտնի բերքեր ցանկելու համար փորելահողերը պէտք է գիւղացիների անձնական հոգի լինել, բայց արտաւորապէս, այն հողերը որոնց վրա համայնքի շինութիւններ են կառուցվում, ամբարաններ եւ այլն, միշտ անգամ անտեսների, կամ այնպիսի հոգի որոնց վրա ընդարձակ տէրութեան լինում, օրինակ ցորեն, հիւսիսում զայլուր, հարաւում բամբակ եւ բրինձ—այդ տեսակ հոգիներ աւելի լաւ է իրեն հասարակաց լինելն: Մեծ շաքիով կատարվող ընդարձակ անտեսութիւնները պահանջում են սահմանաւոր արեւմտեւրոպական եւ չէ կարելի թոյլ ապ որ այդ տեսակ անհոգաւոր հողերը կտոր կտոր լինեն, այն ինչ գիւղական անձնական հոգիներ միշտ աւելի փոքր տարածութեամբ են լինում:

Հասարակարգութիւնը համայնքի եւ անձնական հոգիների մէջ մասնաւոր իրաւորութիւն ենք տեսնում Զրաւորայում:

Գ. Ա.

ՆԵՐԻՒՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մայիսի 28-ին

Մի լուր կը հաղորդեն ձեռք:

Երկու Թուրք կամեւում են որ մի շայից բեփոյիք գնեն: Եւստ իրը գնահատում է 15 ր., Թուրքը մէկը ցոյց է տալիս իր բեփոյիքը, որ լցոյցած է լինում եւ չը գոյացնելով այդ մասին տալիս է հային, որ իր ձեռքում սկսում է փոր:

ձեռք եւ սկսում է արագել: Ուղի գնալով կորովոր ծախում է եւ պարանոյում մնում, հանդէս են ստացել, որ իրանց ինչոքոր քանակութեամբ ապահովանեն, եւ իրանց խանութները կողպեն քրտանեաների կրկնել օրերը, լաւ են մտածել, բայց դժուար թէ ալ ինչ այդպիսի զեպքեր պատահեն այստեղ, այսինքն հրեաներին կամ պարսիկներին ձեռնել:

Մի լուր եւ. այստեղի հրեաների տարաբար մեծ է, երբ լուսն են իրանց արեւմտեւրոպական հարածները Գերմանիայում եւ Ռուսաստանում: Ինչո՞քներ կարծում են, որ մի որ էլ իրանց վրա պիտի յարձակվեն Բագրատ, ասում են հրահանգ են ստացել, որ իրանց ինչոքոր քանակութեամբ ապահովանեն, եւ իրանց խանութները կողպեն քրտանեաների կրկնել օրերը, լաւ են մտածել, բայց դժուար թէ ալ ինչ այդպիսի զեպքեր պատահեն այստեղ, այսինքն հրեաներին կամ պարսիկներին ձեռնել:

Պետրոպոլսկոյ լուր կայ, թէ մի հայ երեստարգ Թողաթիկանց ազգանունով, ընկնում է այնտեղի ձիաշարժ երկաթուղու եւ կտաքի մէջտեղ եւ տեղի ձիաշարժ կողովում են, մահը լաւ է, քան սպանեալ տարելու:

Բագրատ շատ տաք չէ, փոշին անտանելի է, յայտնի փողոցները միայն օրսկում են հանաբային իւրով (նաթ):

Вухарец անունով մի չոգնաւ ընկզմից, որ պարտիկ Դաստաշեանին էր պատկանում:

Ա.

ՆԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐԱԿՈՒՆ

Երեւան, 30 մայիս

«Մշակ» լրագրի 92 համարում կարգադրի Երեւանի փոստատան մէջ իր կողմ անհատաւոր անկարգութիւնների մասին, փաստ որոյ հարկաւոր եւ համարում յայտնի որ եւ փոստատան լինելով Երեւանի փոստային կայարանի մի եւ նոյն ժամանակ ունեն առանձին յանձնարարութիւն, փաստ որոյ կարարանի կատարութիւնը գրեթէ մի ամբողջ տարի է, որ յանձնարում է իմ օգնական պ. Մարգարեանցին, որը պարտաւոր էր ունենալ յեղատուութիւն, ինչ ցարդ ոչ ոք չէ յայտնած անդաւանդութիւն զեպի կմ տարաբարեւորել անձնական իրաւունք մասին: Եթէ յայտնած լինէր ինչ մէկը՝ թէ այս կամ այն անկարգութիւն է լինում իմ տեղում, ինչպէս նաեւ կարողանալու անհաշու անհաշու նա կը ստանար իրան քաղաքային եւ հայկ չէր լինի խաղաղութեանց զինուոր: Բայց որ աղբէն դիմել է խաղաղութեանց, դրա դէմ չէր չունեն, միայնակ ինչպէս եւ որ այժմ բարեհաճի ձեռք պ. Թղթիկից իրեն աղին եւ ճշմարտաւոր մարդ յայտնի ինչ առաջին այն տեղի, երկրորդ՝ ցանկանում եւ իմանալ այն աստիճանաւորների ազգանունները, որոնք տիրապետել են ուրիշ սեփականութիւն եւ երրորդ՝ ցանկանել եւ որ յոյսաւոր ձեռքով կարողանալ իր ազգանունը կամ գտնել առանձին յայտնել ինչ որ ուղ լինելու:

Այս բոլորն իմանալուց յետոյ մեղաւորները կը ստանալին իրանց արժանաւոր պատիժը յորիմակ այլով որ միւս անգամ ոչ փոստատանին անհետ եւ ոչ ուրիշն ապրանքին տիրապետեն:

Ինչո՞ք, պ. խաղաղի, այս երկտող էլ գետեղել ձեռ լրագրի մէջ հիմաւորութիւնը վերականգնելու համար:

Փոստատան Ա. Կեփալիսեանեանց

ՆԵՐԻՒՆ ԼՈՐԵՐ

Մենք լուսն ենք որ երեւանեան նահանգի կառուածատէրերի պատգամաւորութիւնը, որ եկած

33%